

Eiland van sluizen, poldermolens en gemalen

Afwatering belangrijk

50 Janny Roos - Museum Hoeksche Waard

Museum Hoeksche Waard bestaat 50 jaar. Dit wordt gevierd van maart 2018 tot mei 2019. In de expositie '4000 jaar Hoeksche Waard' in boerderij Oost Leeuwenstein in Heinenoord, wordt de bezoeker meegenomen langs 50 onderwerpen, die samen de geschiedenis van de Hoeksche Waard vertellen. Zij zijn het onderwerp van een wekelijkse column.

Wij wonen op grond die onze voorouders hebben onttrokken aan de zee. Hoe kwamen zij op het idee om op de uiteinden van de zee land te creëren? Al dat werk, al die inspanning. Waarom niet een plek gezocht die al droog was? Het was de klei. Met de getijden van de zee heeft zich in de Hoeksche Waard een kleilaag afgezet, die uitermate vruchtbaar was en is. In de tijd van de bedijkingen, ruwweg de 15de, 16de, en 17de eeuw, groeide de bevolking in de Hollandse steden. Al die mensen moesten eten. Dijken aanleggen dus, rondom die vruchtbare gronden, en granen, peulvruchten en later ook aardappelen en suikerbieten verbouwen. De investeringen werden gedaan door de eigenaren van de grond, in het begin vooral geestelijkheid en adel, in de loop der jaren steeds meer rijke patriciërs uit de steden.

Zij verpachtten hun land aan de boeren, die op hun beurt leefden van de opbrengst van de gewassen. Het land was een goede belegging, maar zoals dat gaat met goede beleggingen, soms is de groei er toch uit. Dan werd het land verkocht, nogal eens aan de boeren.

INPOLDERING VOOR VRUCHTBARE KLEI

Zo kwam in de loop van de tijd steeds meer grond in handen van de boerenstand. Gemakkelijk ging het niet. De nieuwe polders waren nat en onherbergzaam. Om akkerbouw te kunnen bedrijven was er een uitgekiend stelsel nodig van sluizen, bruggen, heulen, poldermolens en gemalen. Pas als de afwatering goed verliep, kon je

De Oostmolen aan de N217, foto Wilma Kapoen (Museum Hoeksche Waard)

aan akkerbouw beginnen. In het begin was het nog overzichtelijk. Bij eb opende de sluiswachter de sluisdeuren, zodat het overtollige water kon worden geloosd. Maar naarmate er meer polders rond de eerst bedijkte polders werden aangelegd, kwamen de oude polders te ver van het

open water te liggen. Watermolens (de Hoeksche Waard telt er nog twee: Oostmolen en Polderse molen) moesten dan het water van de landinwaarts gelegen polders een boezem in malen. Daaruit stroomde het water dan via een sluis naar het buitenwater. In de negentiende eeuw

werden overal in de Hoeksche Waard stoomgemalen gebouwd, waardoor de bewoners niet meer afhankelijk waren van wind. Nu telt de Hoeksche Waard ongeveer twintig kleinere en grote gemalen, die geheel door computers worden bestuurd.

Toch zijn er ook nu molens aan het werk. We kennen allemaal het Bosman-molentje, geschikt voor het weg-pompen van water met een kleine opvoerhoogte uit een gebied van 20 tot 25 hectare in vlakke, open polders zonder drainage.